

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד..... 1
- ב. בן אומן יש לו ... בן ארים יש לו חזקה גזולן ובן גזולן אין להן חזקה בן בנו של גזולן יש לו חזקה ... דקא אמרי עדים בפנינו הודה לו ... פעמים שאפילו בן בנו של גזולן נמי אין לו חזקה 2
- ג. גזולן ... כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא ... כגון דבית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממונן 4
- ד. אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה ארים אין לו חזקה ירד מאריסותו יש לו חזקה 4
- ה. בן שחלק ... כשאר כל אדם ... סלקא דעתך אמינא אחולי אחיל גביה קמ"ל דלא... 5
- ו. אשה שנתגרשה ... במגורשת ואינה מגורשת..... 6
- ז. כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במוזנותיה..... 7
- ח. כולן שהביאו ראיה ראיתן ראיה ומעמידין שדה בידן גזולן שהביא ראיה אין ראיתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו..... 7
- ט. לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ... אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים..... 8
- י. קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד"א שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו..... 9
- יא. תליוהו זובין זביניה זביני מ"ט כל דמזבין איניש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני..... 10

דף מז.

א. קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד

לזה שבאו לערער עליו להוציא קרקע שלו מידו, ערב קבלן י"א¹ שאינו יכול להעיד לו להעמידה בידו בכל ענין, כיון שמן הדין יכולין לגבות הימנו תחילה, הוא חפץ שימצא המלוה קרקעות הרבה ביד הלוח שמתוך כך לא

¹ רמ"א לו יג כדעת הטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יחזיר עליו². וי"א³ שהקבלן יעיד כמו ערב, שהתבאר לעיל דף מו: שאם ישאר בידו קרקע אחרת כנגד החוב יכול להעיד לו.

וכיון שהוא ספיקא דדינא בש"ס המוציא מחבירו עליו הראיה, לפיכך⁴ אם היה של מערער, והקבלן מעיד שהמחזיק קנה מהמערער, לא מהני עדותו שהרי מוציא מחזרת מרא קמא, אבל אם דנין על הא גופא אם היה של מערער מעולם שאין חזקת מרא קמא יכול להעיד.

וכן אם המחזיק שהוא הלוח יש לו חזקה או שטר, והמערער בא לפסלו יוכל הקבלן להעיד להכשיר השטר או החזקה כיון שזה מוחזק בקרקע ע"י שטר וחזקה, אוקמה אחזקתו, ואם בא הקבלן⁵ לפסול עדי המערער אינו נאמן שהרי עדים אלו ודאי כשרים והוא ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי.

מיהו אם נשאר ביד הלוח קרקעות עידית בינונית וזיבורית יכול הקבלן להעיד, בכל מקרה שהרי אינו נוגע כיון שהמלוה ייקח מהלוח⁶.

ב. בן אומן יש לו ... בן ארים יש לו חזקה גזלן ובן גזלן אין להן חזקה בן בנו של גזלן יש לו חזקה ... דקא אמרי עדים בפנינו הודה לו ... פעמים שאפילו בן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה

כל אלו שאמרו לעיל דף מב: שאין⁷ להם חזקה, בניהם יש להם חזקה.

² דפעמים שנוח לאדם בכינונית ופעמים נוח לאדם בזיבורית פורתא טפי, ואף שהקבלן לא יפסיד שהרי יחזור על הלוח מ"מ לא ניהא ליה למיקם בדינא וגם נוח לו יותר בקרקע שלו.

³ הרמב"ם [פט"ו מעדות ה"ו] והמחבר נראה דאף קבלן מעיד, וכ"כ רבינו ירוחם [מישרים] נתיב ב' ח"ה לדעתו, וכן הב"י [סעיף ו'], וכן נראה דעת בעל העיטור שכתב בסוף דף ל"ט [אות ק], קבלת העדות ערב, בתחילתו, (שכתב) אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד ולקולא, ע"כ. ש"ך שם יז

⁴ מאזנים למשפט שם.

⁵ אורים כה

⁶ סמ"ע שם לב

⁷ שו"ע ונו"כ קנב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כיצד, אם שהתה ביד הבן ג' שנים ואכל פירותיהם וטוען אתה מכרת לי או אתה נתת לי, אפילו אם מודה⁸ שבאת ליד אביו בתורת אומנות או אריסות או בגזלות⁹ אלא שטוען שהוא קנאה אח"כ מבעליו יש לו חזקה.

אבל אם טוען שהיא ירושה לו מאביו שאכלה שני חזקה אין לו חזקה, אפילו אם הוא עצמו החזיק שני חזקה¹⁰, שהרי אינו עדיף מאביו שהרי בא מחמתו ואביו כבר התבאר לעיל דף מב: שאין לו חזקה וחזקתו שלו חזקה שאין עמה טענה היא.

והוא הדין בן הבן שטוען שירשה מאבי אביו וכן עד עולם אין לו חזקה, אבל אם טוען בן הבן שירשה מאביו טוענין לו שאביו בעצמו קנאה מן הבעלים¹¹, ויש לו חזקה.

ואפילו בן בן הגזלן הבא בטענת אביו טוענין לו ויש לו חזקה.

ואם הבן טוען שירשה מאביו אומן אריס או גזלן, ומביא עדים שהבעלים הודו לאבא שמכרוה או נתנוה לו מעמידין השדה בידו, ואפילו לא הביא עדים¹² רק שאמרו בפנינו הודה לאבינו שמכרה לו נאמנים, במיגו שהיו אומרים לקוחה היא בידינו, חוץ מבן הגזלן שאע"פ שהביא ראיה שהודו הבעלים לאביו שמכרו לו אינה ראיה, שמחמת יראה הודה לו.

אולם אם אמר בפני מנה לך אבי את המעות והוא בעצמו החזיק ג' שנים, נאמן¹³ במיגו שהיה יכול לומר אני קניתי ממך.

⁸ כן הוא בטור. סמ"ע שם ב

⁹ ואפילו בבן גזלן ואביו הגזלן עדיין חי, ולא אמרינן דמשום יראת אביו הגזלן ירא למחות בבנו, וכ"כ בד"מ ע"ש סמ"ע שם א

¹⁰ סמ"ע שם ג

¹¹ משום דטוענין ליורש כל מאי דהוה אבוהון מצי למיטען, ואילו היה אביו קיים היה נאמן לומר שקנאה, כיון דלא הוה גזלן והחזיק בה ג' שנים, או דר בה יום אחד ובנו העומד במקומו דר בה ג' שנים. סמ"ע ד

¹² רמ"א הביא בשם י"א

¹³ דהיינו דוקא לסברת הרא"ש [ב"ב פ"ג סי' ג'] הנ"ל שכתב מור"ם בהג"ה (בסעיף) [בסימן] שלפני זה [סעיף ג'], דאפילו גזלן אם ראו העדים נתינת המעות ולא מסר המוכר מודעא מכירתו מכירה, דאילו להרמב"ם [פ"י ממכירה ה"ה ופ"ט מגזילה הי"ד – ט"ז] דס"ל דבגזלן א"צ למסור מודעא, גם בזה דמנה לו המעות אין כאן חזקה אלא מחזיר לו הדמים. סמ"ע שם ונ"ל דלסברת הרמב"ם אפילו מעות אין לו, כיון דאינו נאמן לומר בפני מנה לך אבי המעות אלא במיגו דלקוחה, כיון דאינו טוען על גוף הקרקע אלא בדמיו הו"ל מיגו להוציא, וכמ"ש בשו"ע סימן ק"ג סעיף ד' דאם יש לו מיגו על הקרקע ותובע כדי דמיו אינו נאמן משום דהוי מיגו להוציא ע"ש, וכן פירש שם הסמ"ע (סק"ט), וא"כ הא דנאמן לומר בפני מנה לך אבי המעות אינו אלא לדעת הרא"ש דהמקח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים שאם בן בן הגזולן אומר בפני הודית לאבי אבא שמכרת לו הוי חזקה, שעד כדי כך אינו מטיל אימה בשביל בן הבן, כלומר שיגזל כדי להעמיד הקרקע ביד בן בנו עד כדי כך אין חוששין, דלא עביד איניש הכי אפילו הוא מוחזק לגזול.

ג. גזלן ... כגון שהוחזק על שדה זו בגזלנותא ... כגון

דבית פלוני שהורגין נפשות על עסקי ממוז

מי שהוחזק גזולן על שדה זו שבתורת גזילה בא לידו, שוב אין לו חזקה בשדה זו לעולם¹⁴, אבל בשאר שדות יש לו חזקה, אבל מי שהוחזק הוא או אבותיו¹⁵ שהם הורגים נפשות על עסקי ממוז, אף על פי שאכל שדה אחת כמה שנים לא החזיק וכל השדות מיקרי שדה זו, שהבריות יראים ממנו למחות בו לכך לא מיחו ותחזור השדה לבעליה.

וכן המחזיק בנכסיו¹⁶ אין לו חזקה, מפני שגם הוא אינו מוחה בשום אדם שסומך שידו תקיפה ואימתי שירצה יטלנו בזרוע.

ד. אומן אין לו חזקה ירד מאומנותו יש לו חזקה אריס אין לו

חזקה ירד מאריסותו יש לו חזקה

כבר התבאר לעיל דף מב: שאומנים¹⁷ שהיו בונים בקרקע או מתקנין אותה שנים רבות אפילו אינו ידוע שבא לידו בתורת אומנות רק סתם שהוא בנאי¹⁸ שדרכו לקבל עליו חצר לבנותה ודרכו לדור בה עד שתכלה מלאכתו

קיים וא"כ טוען על גוף הקרקע ונאמן במינו דלקוח, אבל לדעת הרמב"ם ושו"ע בסימן קנ"א (סעיף ג') דקרקע אין לו, גם מעות אין לו וכמ"ש. קצוה"ח שם א

¹⁴ וכתב הטור אפי' אין ידוע שבזה הפעם בה להו בתורת גזילה כיון דפ"א הוחזק עלי' גזלן ויצאה מתח"י בתורת גזילה שוב אין לו בה חזקה לעולם. וכ"כ הח"מ בשם י"מ וע' עוד בטור אם ידוע שעשה תשובה חי רע"א שם.

¹⁵ הטעם, דכיון דאבותיו הוחזקו להרוג, יראים מכל בני ביתו, אבל הטור [סעיף י"ד] הוצרך שיהיה דוקא המחזיק בעצמו הוחזק בהורג נפשות. וה"ה אם הוחזק גזולן על כמה ענינים, משום דודאי גזולן כזה בא להרוג או ליהרג. סמ"ע [סקי"ט].

¹⁶ מסידור לשון הטור [המובא בציונים אות י"ט] שכתב תחילה שגזולן אין לו חזקה וגם אין מחזיקין בו, משמע דאפילו אינו גזולן אלא על שדה זו דמיקרי ג"כ סתם גזולן, אין מחזיקין בנכסיו, והטעם, דכיון שמטיל מורא על שדה זו של אחר, כ"ש שמטיל מורא על שדה של עצמו. סמ"ע שם כ

¹⁷ שו"ע ונו"כ קמט כה

¹⁸ נתיח"מ שם מב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כדי שיהא מזומן שם לעשות מלאכתו¹⁹, אין להם חזקה²⁰ כשהמערער טוען שבא לידו בתורת אומנות,

וכן אריס בית אב, כלומר שהיה אריס שנים הרבה לאביו של בעל השדה או לבני משפחתו²¹ אין לו חזקה בה

ירדו מאומנותם²² או אריסותם אם אכלו אותה ג' שנים אחר²³ שירדו מאומנותם ואריסותם יש להם חזקה, ובעלים מחזיקין בשל האומנים שהרי אין להם טענה עליהם.

ה. בן שחלק ... נשאר כל אדם... סלקא דעתך אמינא אחולי אחיל גביה קמ"ל דלא

עוד התבאר שם הבן שסומך²⁴ על שלחן אביו ונחשב בכלל בני ביתו, אם אכל נכסי אביו שני חזקה, וכן האב שאכל בנכסי זה הבן שהוא סומך על שולחנו שני חזקה לא עלתה להם חזקה, שכיון שהוא סומך על שלחנו אין דרך למחות זה בזה. נסתלק מעל שולחנו²⁵, בסתם מחזיקין זה על זה שהיה לו למחות.

¹⁹ בית יעקב שם מהיד רמ"ה בסוגיין

²⁰ דאפילו אם [אין] עדים שירד לתוכו בתורת אומנות, מ"מ אין לו חזקה דמוען דירד לתוך השדה בתורת אומנות, אבל צריך המערער להביא עדים שהיה שלו מתחילה, דאל"כ אף שהאומן מודה לו נאמן במיגו דלא היה שלך מעולם, כמו טלית בדליכא עדים וראה ופשוט. אורים כז

²¹ כן פירש הרמב"ם לאריס בתי אבות הנאמר בנמרא [ב"ב מ"ו ע"ב], והטור [סעיף ל'] פירשו בפירוש אחר וכתב ז"ל, אריס בתי אבות כו' לעבוד כל השדות של המשפחה הן ואבותיהן ואין יכולין לסלקו. צסמ"ע שם מב

²² שו"ע ונו"כ שם כז כה

²³ ואם ירד לתוכה קודם שירד מאריסתו אפי' החזיק ג"ש אחר שירד מאריסתו אם יש לו חזקה. הביא בכנה"ג מחלוקת הפוסקים בזה ע"ש שכתב ז"ל ותמהני ממהר"א ששון סי' קט"ו שכו' בפשוט כל שהחזיק ג"ש אחר שירד מאריסתו אף על פי שלא יצא מהקרקע עלתה לו חזקה ולא הזכיר המחלוקת שיש בזה. באר היטב שם לג

²⁴ שו"ע ונו"כ הו"מ שם ג

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אב בנכסי הבת²⁶ וכן הבת או הבן בנכסי האם, דינם כבן בנכסי האב ואב בנכסי הבן. וה"ה בשאר קרובים שאין מקפידין זה על זה²⁷, אפילו אינן סמוכין, לפי ראות הדיינים²⁸. והוא הדין באב ובן, אם לפי ראות עיני הדיינים אינן מקפידין²⁹, אפילו באינן סמוכין לא הוי חזקה³⁰.

ו. אשה שנתגרשה ... במגורשת ואינה מגורשת

מה שהתבאר לעיל שם אין לבעל, דין חזקה³¹ בנכסי מלוג של אשתו, וכ"ש בנכסי צאן ברזל³², נתגרשה³³ אפילו ספק גירושין שזרק לה גיטה ספק קרוב לו ספק קרוב לה, הרי היא כשאר כל אדם לענין חזקה, ואף על פי שעדיין חייב במזונותיה ולא ייחד לה שדה אחרת אפ"ה יש לה חזקה³⁴ שכיון שבאין לכלל גירושין ודאי שמקפידין זה על זה³⁵.

אלמנה³⁶ אצל יתומים כל זמן שיש לה מזונות אין לה חזקה בנכסי בעלה, שאין מקפידין עליה למחות בה.

דף מז:

²⁶ שו"ע ונו"כ שם י

²⁷ עיין בקצוה"ח [סק"א] שחולק על המהרי"ט בתשובה [ח"א סי' קיד] דדעתו דכל הני דינים דכאן אם מיחה פעם אחת שוב אינה טענה דמחמת קורבה שתיק, וכמו שכתב בסמ"ז בהגהת הרמ"א, והקצוה"ח נחלק עליו דאינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה דאפילו אם כבר הקפיד פעם אחת ומחה לא נפקו מכלל קרובים עיין שם.

²⁸ רמ"א שם

²⁹ דדוקא בסתם בעינן סמוכין.

³⁰ נתיה"מ שם ה

³¹ שו"ע ונו"כ שם ט ובאבה"ז פז א

³² שאין לה בהם שום זכות בפירות

³³ שו"ע ונו"כ שם י

³⁴ סמ"ע שם טו

³⁵ כיון דמסני סני לה מסתמא איננו נותן לה הפירות למזונותיה בלא דין, ומדהניחה לאכול בשופי ודאי קנתה, כ"כ רשב"ם [ב"ב מ"ז ע"ב ד"ה מגורשת], אבל תוס' [שם ד"ה מגורשת] כתבו דמיירי גם כאן דוקא כשייחד לה שדה אחרת למזונותיה. שם

³⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ז. כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה

כבר התבאר במסכת כתובות דף צו: ובגיטין דף עד. שאם נתגרשה³⁷ האשה גירושין גמורין אין לה עוד עסק עם בעלה, אלא נוטלת כתובתה והולכת, ובספק גירושין בחיי בעלה כגון אם זרק לה גט ברשות הרבים ספק קרוב לו ספק קרוב לה, אף על פי שכבר פרע לה כתובתה³⁸ חייב במזונותיה עד שיגרשנה גירושי ודאי, הואיל והיא מעוכבת מלינשא בשבילו. וכן אם אינו רשאי להתייחד עמה מחמת שעשה תנאי בגט, עד שיחול הגט הרי חייב במזונותיה.

ודוקא הוא בחייו, אבל אם מת אין היורשין חייבים לזונה מנכסיו אפילו לא נתפרעה עדיין כתובתה, שאין מוציאין מיד היורש מספק.

ח. כולן שהביאו ראיה ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידן גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידן

כל אלו שאין להם חזקה³⁹ כגון האפוטרופסים והשותפים והאומנים והאריסים כדומה, היינו דוקא כשבאין בטענת חזקה, משום שאלו אין דרכם למחות, אבל אם יש להם עדים שהבעלים מכרו להם שדה זו אפילו לא ראו נתינת המעות, או שמעידים שנתנה להם במתנה ראייתן ראיה, חוץ מהגזלן ובעל בנכסי אשתו שאפילו מעידים עדים שמכרום להם אינו מועיל להם.

³⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צג ב

³⁸ ח"מ שם ד והוא מחלוקת ראשונים עיין ב"ש שם ד והפלאה קונט"א

³⁹ שו"ע ונו"כ ח"מ קנא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכבר התבאר לעיל דף מב. שזה דוקא בנכסי צאן ברזל שבכל מכירה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי⁴⁰. אבל בנכסי מלוג, אם יש עדים שמכרה לבעל, יש לו חזקה.

ובשדה שיחד⁴¹ לה בכתובתה והוא כתוב בתוך הכתובה, ובשדה שכתב לה בכתובתה, כלומר שלא נכתב בתוך שטר הכתובה אלא אחר הנישואין עשה לה אחד משדותיו אפותיקי לגבות ממנו כתובתה, או בשדה שנתן לה משלו פירוש ששם לה שדה כנגד תוספת שהוסיף לה, באלו הג' שדות אפילו יש לו עדים שמכרה לו אינה ראייה, שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום איבה, שתאמר דאי לא תודה לו שמכרה לו או הסכימה במכירתה, יאמר לה בעלה עיניך נתת או שאמות או שאגרשך ולכן אינך רוצה למכור שתמצא ממה לגבות כתובתה.

ט. לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ... אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים

כבר התבאר במסכת גיטין דף נה: ודרף נח. שגוי אנס⁴² המציק לישראל ויש בידו להורגו, ונתן לו הישראל שדהו או ביתו בפדיון נפשו ובא המציק למוכרה, תיקנו חז"ל⁴³ שבאופן שאין ביד הבעלים ליקח, או ששהתה י"ב חודש ביד המציק וקנה אחד מיד המציק, זכה הלוקח בקרקע, אלא שצריך ליתן לבעלים רביע בקרקע או שליש במעות שנתן למציק.

ואפילו⁴⁴ תוך שנים עשר חדש אם קנאה מהבעלים תחלה ואח"כ חזר וקנאה מן הגוי מקחו קיים, שמכיון שמכרה לו תחלה ודאי בלב שלם הקנה לו.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז צ"ט אף על פי שקנו מידה חוזרת בכל עת שתרצה, שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי משום שלום בית כתב הבי"ש (ס"ק נח) בשם הב"י שמדייק דדוקא כשהיא טוענת כן, אבל כל זמן שאינה טוענת מכירתה קיימת, וכ"כ רעק"א (לעיל סעיף יג), ובבאה"ט (סק"מ) כתב בשם מהרי"ט שאפילו לא טענה אין במעשיה כלום

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם

⁴² שו"ע ונו"כ חו"מ רלו א

⁴³ לכאורה נראה מדברי הפוסקים שאין תקנה זו קיימת אלא בתקופה ההיא, ולכן אין מקום להאריך בזה, ובפרט בזמננו שהוא מילתא דלא שכיחא. פתחי חושן חלק ה פרק ג הערה צב

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אבל אם קנאו מן הגוי תחלה ואח"כ מן הבעלים מקחו בטל, ואפילו עשה לו שטר עליה, שאומרים אנו כל מה שעשה מחמת יראת המציק עשה⁴⁵, או משום משום שאומר שהשני נוח לי והראשון קשה ממנו.

במה דברים אמורים שלא עשה אלא שטר סתם בלא אחריות, אבל אם קבל עליו אחריות שאם יטרפו ממנו יתחייב בדמי הקרקע, או שהודה בפני עדים⁴⁶, או קבל המעות ממנו בפני עדים, המקח קיים, שאם לא שמכרו לו במקח גמור לא היה עושה את כל זאת⁴⁷.

וכן במי שהוחזק גזלן על שדה אף על פי שהביא ראיה בשטר שהודה הבעל בפני עדים שמכר לו השדה ולקח דמים, והבעלים אומרים לא מכרנו אלא מפני היראה הודינו לו, מוציאים את השדה מידו ואין לו כלום, אפילו המעות שאומר הגזלן שנתן אין צריך להחזיר לו, אך אם כתב אחריות נכסים קנה⁴⁸.

י. קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד"א שאמרו עדים בפנינו

מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו

היושב בקרקע⁴⁹ כיון שהוחזק גזלן על שדה זו אף על פי שהביא ראיה בשטר שהודה הבעל בפני עדים שמכר לו השדה ולקח דמים, ואפילו כתוב כך בפירוש בשטר⁵⁰, והבעלים אומרים לא מכרנו אלא מפני היראה הודינו לו, מוציאים את השדה מידו ואין לו כלום, אפילו המעות שאומר הגזלן שנתן אין צריך להחזיר לו, ואפילו העידו העדים שבפניהם הודה שקבל כך וכך מעות, אם לא ראו נתינת המעות אינו צריך לתת לו כלום שמחמת יראה

⁴⁵ דמוכרת היה הבעל להסכים במכירת המציק וגם לכתוב לו שטר, כמו שמתחילה היה צריך ליתן לו השדה בנתינה גמורה כדי להציל נפשו. סמ"ע שם ח

⁴⁶ פירוש, שהודה עכשיו שקיבל המעות רק שאמר שמחמת יראה קבלם, אין שומעין לו, דה"ל למסור מודעא. אבל אם כבר הודה שקיבל המעות ועכשיו אומר מעולם לא קיבלתי מעות והוצרכתי כבר להודות מחמת יראה, שומעין לו. סמ"ע שם ט ובנתי"מ שם ד הוכיח שאפילו כבר הודה אינו מועיל.

⁴⁷ דוה ודאי לא היה מבקש ממנו המציק, כמו שלא ביקש ממנו מתחילה כשפדה נפשו בשדה זו ליתן לו אחריות על השדה. סמ"ע שם ח

⁴⁸ רמ"א רלו שם קנא ג ואפילו מי שסובר שמציק או גזלן מחמת נפשות באחריות לא קנה הכא שאני שאם כתב ושאי יאן ירא ואחריות נכסים ראיה היא שהסכים במכירה. סמ"ע שם ט

⁴⁹ שו"ע ונו"כ קנא ג

⁵⁰ סמ"ע שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

הודעה. ואם כתב לו אחריות נכסים י"א⁵¹ שקנה, אם אינו הורג נפשות על עסקי ממוזן.

אבל אם ראו שבפניהם מנה לו מעות כך וכך, מוציאים השדה מיד הגזולן ומחזירין לו הבעלים הדמים⁵², ויש אומרים שאם ראו עדים נתינת המעות ולא מסר מודעה תחלה מכירתו מכירה, וכתב הרמ"א שכן נראה לו עיקר.

יא. תליוהו וזבין זביניה זביני מ"ט כל דמזבין איניש אי לאו דאניס לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני

כבר התבאר במסכת ב"ק דף סב. מי שאנסוהו⁵³ למכור⁵⁴ אחד האונס את חבירו בשהכהו או תלאו עד שמכר⁵⁵, ולקח דמי המקח, בין באונס הגוף⁵⁶ ובין באונס ממוזן⁵⁷, בין ע"י עכו"ם בין ע"י ישראל⁵⁸, המקח קיים, אלא אם מסר מודעה על אונסו⁵⁹, בין במטלטלים ובין בקרקע⁶⁰, בין שאנסוהו למכור

⁵¹ רמ"א שם מהטור וז"ל הטור (המובא בציונים אות ג'), גולן שאינו הורג נפשות על עסקי ממוזן, אלא שהוחזק גולן על שדה זו, ודאי כי היכי דאמרינן (שם ע"א וברשב"ם ד"ה על שדה) אם הוחזק גולן על שדה זו יש לו חזקה על שדה אחרת, שאין ירא למחות בו אלא בשדה זו שמוסר נפשו עליה, הכי נמי אין יראים למחות בו על שעבוד נכסים, דשעבוד כשדה אחרת דמי, הלכך אם כתב לו שעבוד קנה. משא"כ בהורג נפשות על עסקי ממוזן, שהוא גולן לכל דבר, לא מהניא ליה כתיבת אחריות, דגם זה באונס כתבוהו, עכ"ל הטור. ומור"ם שסתם וכתב די"א דמהני, משום דקאי על דברי המחבר שהתחיל בסעיף זה בגזל שדה זו, ודוק. סמ"ע שם ט

⁵² כן היא דעת הרמב"ם (פ"ט מגזילה ה"טז ופ"י ממכירה ה"ח), דבגזלן אין הנגזל צריך למסור מודעה, וכ"כ הטור (סעיף ו') בשמו ז"ל, כיון שהוחזק גולן על שדה זו, (ו)לא דמי למאנס את חבירו עד שמוכר לו שדהו, שזה האנס אינו רוצה לגזול ולא גזל עדיין כלום, לפיכך אם לא מסר הנאנס מודעה מכרו קיים, אבל זה שהוחזק גולן המכר במל בלא מודעה. וא"א הרא"ש ז"ל [ב"ב פ"ג סי' נ'] לא כתב כן, עכ"ל הטור

⁵³ שו"ע ונו"כ רה א

⁵⁴ וכתב הנה"מ שם א דאמרינן דבההיא הנאה שנפטר מהאונס במכירה זו, אנב אונסא וזווי גמר ומקני, וא"צ לאמירתו רוצה אני, כמו שיבואר משום דהוי אומדנא דמוכת.

⁵⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵⁶ בין באונס גדול וכ"ש אונס קטן. סמ"ע שם ג

⁵⁷ כגון שהפסידוהו בהפסד ממוזן, ובפרישה מדייק מדברי הטור דדוקא כשכבר הפסידוהו, אבל במפחידו לבר לא מיקרי אונס.

⁵⁸ ולא אמרינן דאין זה מיקרי אונס כיון דיכול לתבעו בדין ישראל ולא עשה. סמ"ע שם טו

⁵⁹ מודעה הוא לשון ידיעה, שמודיע לעדים הענין איך היה. וי"מ מודעה לשון יסורים כמ"ש [שופטים ה' ט"ז] ויודע [בהם את] אנשי סכות, ור"ל מוסר יסוריו לעדים ושמתתן מוכרה למכור. סמ"ע שם ו

⁶⁰ דוקא כשקבל דמי המקח כמו שיתבאר להלן, ובמקום שכסף קונה, קונה בדמי המקח, ובמקום שאין כסף קונה צריך לעשות קנין המועיל, ובנה"מ סוף סק"ב מסתפק באמר לו לך חזק וקני והלך והחזיק שלא בפניו,

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שדה ידועה ובין שאנסוהו למכור שדה סתם, והוא מעצמו בחר למכור שדה זו, ואפילו לא היה יכול להשתמש ממנו. ואפילו אם לא שמענו שאמר רוצה אני⁶¹. שיש אומדנא דמוכח שמחמת שנפטר מהאונס ומקבל את הכסף גמר ומקנה

ואם הפחידו בדבר שאפשר לו לעשות לו⁶² כדי שימכור י"א שהרי זה כמוכר באונס וי"א⁶³ שהרי הוא כמוכר מרצון ממש שהפחידו לאו כלום הוא, דעביד אינש דגזים⁶⁴ ולא עביד⁶⁵.

לא אמרו במכירה באונס שהמקח קיים אלא כשקיבל דמי המקח⁶⁶, ואף על פי שלא מנה אותם⁶⁷, אבל כתב לו שטר אינו קונה⁶⁸.

כיון שבשעה שאמר לו לך חזק וקני עדיין לא נתן מעות וגם לא נתחייב לו מעות, ואח"כ כשהחזיק שלא בפניו אפשר דלא שייך לומר גמר והקנה, או אף בכה"ג אמרינן גמר והקנה, וסיים בצ"ע.

⁶¹ סמ"ע שם ב

⁶² אולם היכא דגזים בדבר דמורה היתרא כגון בפלוגתא דרבוותא דהמוחזק וזכה מטעם קים לי וזה מגזם אותו שיוליכנו בערכאות ויוציאנו מידו הוי אונס. לחם רב סי' ל"ו. בדין זה דעביד איניש דגזים ולא עביד אין חילוק בין איסור חמור לאיסור קל. מהרי"ק שורש קפ"ז הרשד"ם חלק י"ד סי' ק"ב והח"מ סי' של"ד וע"ש סי' י"ג. מיהו נראה דהכל לפי ראות עיני הדיין אם המגזם הוא גבר אלים ומוחזק בכך לאנס הבריות ויש כח בידו לעשות כן והוא רגיל בכך לא אמרינן בכיוצא בזה עביד איניש כו' מקור ברוך דף פ"ו. בני חי. מובא בבאר היטב שם יג

⁶³ רמ"א שם מהמהרי"ק

⁶⁴ עיין נתיב"מ ביאורים [סקי"ב] שהוא תמוה, דמבואר ברא"ש ובמהרי"ק ובמהרח"ש דאם הפחידו ומסר מודעא דלכו"ע הוי אונס. ואם הפחידו להביא במשפט הערכאות לכו"ע לא הוי אונס, דלא ברי הזיקו, שלא כל המביאים בערכאות נוצחים, אם לא שהדבר כבר תחת יד האנס ואינו רוצה לדון לפני ד"ת רק לפני הערכאות, לכו"ע כותבין מודעא.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם, דאגב אונסיה וגם ע"י קבלת דמי המקח אמרינן שנתרצה למכור, ומשמע מדברי המשל"מ בפ"י מה' מכירה שצריך ליתן כל דמי המקח, עיין שם. בשער משפט מסתפק במכירת קרקע שקיבל הדמים ולא כתב לו שטר, במקום שכותבין שטר, דבעלמא קי"ל בסימן קצ סעיף ז דלא קנה אם גם במכירה באונס הדין כן, דאפשר דהא דלא קנה הוא משום דלא סמכא דעת הלוקח עד שיכתוב לו שטר, אבל בכה"ג שהלוקח אונסו למכור דעתו לקנות אף בלא שטר, וה"ז כפירוש שרוצה לקנות בכסף בלבד, וכתב במשפ"ש בשם מהרי"י בירב שמניעת ההפסד לא חשיב הנאה, ועוד כתב בשם המשל"מ דדוקא הנאה הבאה בשעת האונס, אבל לא בהנאה הבאה אח"כ, ועי' בב"י מחודש ב בשם מהרי"ק ובמשפט שלום סעיף ד.

⁶⁷ סמ"ע שם סק"ב בשם הטור, ומדברי הב"י שם נראה שהרי"ף חולק ויש לו גירסא אחרת בגמרא, אבל הסכמת הפוסקים בטור.

⁶⁸ רמ"א שם, ופירש הסמ"ע דהיינו שנתן לו שטר על דמי המקח לאחר שזקפן עליו במלוה, ועתה רוצה הלוקח לפרוע החוב, ואפ"ה לא מהני משום דבשעת מכירה לא גמר להקנותו כל שלא קיבל מעות מזומנים, אבל הש"ך דחה פירוש הסמ"ע, ומפרש דמ"ש שטר היינו שטר מקח ולא נתן מעות כלל, וסיים הש"ך דמ"ש הרמ"א ויש חולקים קאי אשטר מקח לחוד. כתב הנה"מ שאם נתן לו האנס משכון בעד הדמים לכו"ע קנה, דהוי כקיבל מעות, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

י"א⁶⁹ שאפילו לא ראינו וידענו מאונסו של המוכר כלל, וגם נראה דעת המוכר שאינו מוכרו ברצון, אומרים אנו כיון שמכרו וקיבל דמים גמר והקנהו ומכרו מכר. וי"א⁷⁰ שכל שנראה מהמוכר שאינו מוכרו ברצון, אף שקיבל דמי המקח אין מכרו מכר, אם לא שהמכירה היתה באונס, שאז אומרים אנו שאגב האונס וכסף גמר והקנה להלוקח.

וכל זה באנסוהו למכור⁷¹ באונס חיצוני, אבל בחמסן שחטף החפץ ונתן דמים ולא אנסו באונס אחר שאין אומדנא דמוכה, אין המקח קיים עד שיאמר רוצה אני⁷², וכשאמר רוצה אני אפילו מודעא אינו מועיל, שהרי לא אנסו בשום אונס, בודאי נתרצה באמירת רוצה אני. וי"א⁷³ שגם אם לא אמר רוצה אני המקח קיים. אולם י"א⁷⁴ שאם גם המעותניתנו לו העל כרחו אינו מכור.

⁶⁹ סמ"ע שם א שהביא שכתב בפרישה [סעיף א'] להוכיח כן מלשון הרי"ף [ב"ב כ"ו ע"ב מדפי הרי"ף] והרמב"ם [פ"י ממכירה ה"א - ד'] והמחבר

⁷⁰ סמ"ע שם מלשון הטור [סעיף ד'] והרא"ש [ב"ב פ"ג סי' נ"א]

⁷¹ נתיב"מ שם א

⁷² במחנ"א ה' גזילה סימן כו כתב שאם אנסו שימכור לו וקיבל המעות בשתיקה, מקחו קיים אף על פי שלא אמר בפירוש רוצה אני, וא"צ שיאמר רוצה אני אלא כשלא עשה המוכר שום מעשה, אבל כשעשה מעשה, כגון שמסר לו המקח, או שקיבל המעות קודם שימשוך אינו נקרא חמס, אלא שעבר על לא תחמוד, ומ"ש השו"ע שנקרא גולן מדרבנן איירי שקיבל הדמים בכפייה, ועיי"ש בסימן כו שכתב שאע"פ שכל שלא אמר רוצה אני אין מקחו מקח, מ"מ אין מוציאין מידו בדיינים, דומיא דגולן מדרבנן, וכל שאינו יוצא בדיינים מתיאוש ושוב יש כאן יאוש וש"ר, ולכן בכל גול דרבנן אם קידש בהם אשה מקודשת, ועי' דברי חיים דיני מכירה סימן כד.

⁷³ ביאור הגר"א שם א מליקוט כתב שלכן השמיטו הפוסקים הך דאמר רוצה אני, משום דסוגיא דב"ק ס"ל דחמס היינו דאורייתא, אבל לדידן קי"ל כסוגיא דסנהדרין (דף כה) דחמס הוא מדרבנן, ולא קשה מהא דרב הונא דתליוהו וזבין, דכיון שהוא מדרבנן אינו יוצא בדיינים והמקח קיים, ואפילו לא אמר רוצה אני, עיין שם, ולדבריו נראה דלא כהנה"מ, ואין נ"מ בין אונס לחוטף, אלא שדיוקן של הסמ"ע בדברי הראשונים עדיין קשה, ועי' לח"מ פ"י מה' מכירה, ועי' דברי חיים דיני מכירה סימן כד, ובאבן האזל פ"ד מה' אישות ה"א.

⁷⁴ בביאור הגר"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים⁷⁵ שהגזול קרקע והוחזק בגזלן ואח"כ קנה השדה שגזל המכר בטל⁷⁶, וכן החוטף חפץ מיד חבירו אף על פי שנתן מעות ה"ז חמסן כמו שהתבאר⁷⁷.

⁷⁵ שו"ע ונו"כ שם ח וקנא ג

⁷⁶ אפילו מנה מעות בפני עדים, כיון שהוחזק גזלן על שדה זו, ואפילו בלא מודעא המקח בטל, והוא מדברי הרמב"ם, וברמ"א שם כתב שאם ראו העדים נתינת המעות ולא מסר המוכר מודעא, מכירתו מכירה, שגם זה בכלל תלוהו וזבין, והוא דעת הרא"ש, ועי' ד"ג כלל סד סימן ד. והסמ"ע בסימן רה סק"כ כתב ליישב מה שלא הביא הרמ"א כאן דעת הרא"ש, וכתב דכאן מיירי שידוע שהשדה באה לידו בתורת גזילה ואח"כ קנאה ממנו, ובזה מודה הרא"ש דכיון שהוחזק גזלן בהיותו בידו, אף על פי שנתן לו אח"כ דמי שוויה לא אמרינן דגמר להקנותו, משא"כ בהך דסימן קנא מיירי שנתן לו דמי השדה קודם שבאה לידו בתורת גזילה, ומ"ש שהוחזק גזלן, היינו כשכבר יצאה מידו פעם אחת בתורת גזילה, ובזה ס"ל להרא"ש דכיון שלא חזר וגזלה אמרינן דגמר והקנה לו, והמ"ז שם כתב שאי אפשר לחלק כחילוקו של הסמ"ע ושני הדינים שווים הם, אלא שהרמ"א סמך על מ"ש בסימן קנא. ובנה"מ ס"ק טו כתב לדעת הסמ"ע שאפילו היה כבר תחת יד הגזלן אלא שאנסו באונס אחר שימכור לו שדה זו, מכירתו מכירה, שגם בזה שייך לומר שאנסו אונסו וזווי גמר ומקני, משא"כ בנדון הרמב"ם דאיירי שלא אנסו באונס אחר אלא שלא רצה להחזיר לו השדה הגזולה, לא שייך סברא דאנסו אונסא, שהרי אינו נפטר משום אונס, ועי' עוד להלן בדיני מודעא.

⁷⁷ שו"ע סימן לד סעיף יג, ומ"מ משמע שאינו אלא גזל מדבריהם ואין מוציאינן מידו בדיינים, ועי' מחנה אפרים ה' גזילה סימן יז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

